

Initiatiefvoorstel

Opgesteld door	André van Schie (VVD) en Susanne Schilderman (D66)
Kenmerk	5851547
Vergaderdatum	20 december 2018
Portefeuille	Openbare ruimte
Geheim	Nee

Initiatiefvoorstel Utrecht op het gemak

De raadsleden André van Schie (VVD) en Susanne Schilderman (D66) stellen de raad voor het volgende te besluiten:

1. Voldoende (rolstoel-) toegankelijke openbare toiletvoorzieningen in Utrecht zowel overdag als 's avonds aan te bieden, dat wil zeggen op drukke plekken binnen 500 meter.
2. Om invulling te geven aan deze opgave voor de voorjaarsnota 2020 een plan van aanpak op te stellen dat in ieder geval de volgende sporen bevat met daarbij een kosteninschatting voor investeringen en beheer:
 - afspraken met winkeliers en horecaondernemers over gebruik toiletten
 - het geschikt en (rolstoel)toegankelijk maken van bestaande en nieuwe (openbare) toiletten in gemeentelijke gebouwen en deze open te stellen voor algemeen gebruik
 - opengestelde toiletten in bouwplannen van derden te stimuleren
 - waar andere voorzieningen ontoereikend zijn in de drukke stadsparken/speelplaatsen openbare voorzieningen te realiseren
 - bij evenementen meer aandacht te hebben voor toegankelijkheid en voldoende aanbod voor alle doelgroepen
 - betere bewegwijzering zowel fysiek (bijvoorbeeld bebording) als digitaal (bijvoorbeeld de app Hoge Nood)
 - kansen voor samenwerking en cofinanciering met partners in de stad
3. De opgave voor openbare en toegankelijke toiletten te borgen in de ambtelijke organisatie onder de verantwoordelijkheid van de wethouder openbare ruimte.
4. De kosten voor het opstellen van het plan van aanpak te dekken door herprioritering binnen de programma's Openbare Ruimte en Groen, Stedelijke Ontwikkeling en Economie.

De raadsleden,

André van Schie (VVD)
Susanne Schilderman (D66)

Conclusie commissie

Bijlagen

Voorstel: Initiatiefvoorstel Utrecht op het gemak
Bijlage: Nota Utrecht op het gemak

Beleidskaders

Agenda 22
VN verdrag Handicap
Utrecht Standaard Toegankelijk, januari 2017
Algemene Plaatselijke Verordening (APV), artikel 81
Bouwbesluit 2018
Drank- en Horecawet
Ruimtelijke Strategie Utrecht

Uitvoering

Context

Utrecht is een gastvrije gemeente die graag de ruimte geeft aan bewoners en bezoekers om zich in vrijheid door onze gemeente te bewegen. Helaas voelen tienduizenden Utrechters zich beperkt door hun beperking. Ze moeten soms heel plotseling naar het toilet en zijn onzeker of ze dan op tijd een voorziening vinden. Utrecht heeft al veel aandacht voor een kwalitatieve openbare ruimte en goede voorzieningen voor onze inwoners. Dat is ook onderstreept door het opstellen van Agenda 22 en door in recente jaren te investeren in nieuwe openbare toiletten en helaas ook deels teniet gedaan door het verwijderen van een aantal rolstoeltoegankelijke openbare toiletten.

De eerste bevindingen van de nieuwe toiletvoorziening in de Voorveldsepolder zijn uitstekend: de gebruikers zijn enthousiast en het wordt veel gebruikt.

Toch vinden wij dat het *nóg* beter kan, en nog beter *móet* met de toiletvoorzieningen in Utrecht. We willen een afstandsnorm voor wc's in de drukke winkelgebieden. We willen niet in *veel* maar in *alle* drukke parken een toilet en we willen voldoende toiletten voor vrouwen, voor het verschonen van kinderen en voor rolstoelgebruikers. Zolang er nog niet voldoende (rolstoel-/mindervalide-)toegankelijke toiletten zijn, kunnen nog niet alle Utrechters en bezoekers volwaardig mee doen met het dagelijks leven. We willen dat deze toiletten beter toegankelijk zijn en we willen dat publieke toiletten *schoon* zijn, want een schoon toilet is de normaalste zaak van de wereld.

Met het vaststellen van dit initiatief met de achterliggende nota willen we de gemeente heldere kaders en een agenda meegeven om Utrecht nog beter op de kaart te zetten als een plek waar iedereen meetelt en waar iedereen welkom is. Dat is noodzaak voor onze inwoners en bezoekers, dat is nodig voor een groeiende stad en is gewenst voor gastvrij toerisme en recreatie.

Beslispunt

1. Voldoende (rolstoel-) toegankelijke openbare toiletvoorzieningen in Utrecht zowel overdag als 's avonds aan te bieden, dat wil zeggen op drukke (winkel)gebieden binnen 500 meter.

Argumenten

- 1.1 Patiëntenverenigingen, ouderen en ouders vragen actief om meer en toegankelijke voorzieningen.

Nederland kent twee miljoen buikpatiënten, anderhalf miljoen mensen met blaasproblemen of urineverlies. Voor Utrecht zijn dit dus omgerekend ongeveer 65.000 chronisch zieken die erg van toiletten afhankelijk zijn voor hun dagelijks leven.

Omdat het huidige niveau ervoor zorgt dat deze doelgroepen in een isolement kunnen komen als ze niet de deur uit durven. Vrouwen, ouders met gehandicapte kinderen en rolstoelgebruikers vragen daarom meer toiletten die ook voor hen geschikt zijn.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat 90%¹ van de Nederlanders vindt dat er te weinig publieke toiletvoorzieningen zijn. Ook onderzoek van ecorys² toont aan dat er veel meer en beter toegankelijke voorzieningen nodig zijn.

Persoonlijke ervaringen van patiënten zijn te vinden op www.waarkaniknaardewc.nl.

- 1.2 Advies van de Maag-Lever-Darm stichting is om in drukke (winkel)gebieden binnen 500 m. een openbaar of opengesteld toilet beschikbaar te hebben.

Binnen 5 minuten een wc kunnen vinden, vertaalt zich in een norm van 500 meter. Hoogleraar Ionica Smeets heeft de voorgestelde norm geanalyseerd³ en deelt de conclusie dat elke 500 meter een toilet beschikbaar moet zijn. Dit geldt concreet in ieder geval voor onze stadscentra zoals de historische binnenstad, Hoog Catharijne en Leidsche Rijn Centrum (alluregebieden). Naast de afstand is de vindbaarheid belangrijk. Door bewegwijzering, zowel fysiek als digitaal, is hierin verbetering te brengen.

- 1.3 In verblijfsgebieden als stadsparken, grotere speeltuinen en winkelcentra zijn nu vaak onvoldoende voorzieningen beschikbaar.

Onder voorzieningen verstaan we openbaar of opengestelde (rolstoel)toegankelijke toiletten. Ondanks de recente inzet van het college om te komen tot meer voorzieningen in de openbare ruimte, worden deze nog niet overal als voldoende ervaren. Inzichtelijk moet worden gemaakt waar gezien de gebruiksdruk aanleg van extra voorzieningen noodzakelijk is.

- 1.4 Een deel van de huidige voorzieningen is alleen gericht op overlastbeperking en is geschikt voor een beperkte doelgroep.

Urifliten en plaskruizen zijn niet door iedereen te gebruiken en slechts op beperkte momenten van de dag beschikbaar. Daarom is in het beslispunt opgenomen om voorzieningen zowel overdag als 's avonds aan te bieden.

¹ <https://www.maxvandaag.nl/sessies/themas/consument/nederland-genoege-openbare-wcs-hallo-nederland-onderzoekt/>

² http://cdn.instantmagazine.com/upload/4850/factsheet_tekortaanopenbaretoiletten.824342b848f7.pdf

³ <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/help-waar-kan-ik-naar-de-wc-iedere-500-meter-een-openbaar-toilet-is-een-prima-norm~b1877dd6/>

Kanttekeningen:

- 1.1. De voorgestelde norm bevat ongedefinieerde criteria (druk, voldoende) en vraagt nadere uitwerking in een plan van aanpak.
Ook met een norm van 500 m¹ zullen sommigen de afstand als te ver ervaren.
- 1.2. Er worden in Europees verband ook andere normen gehanteerd.
Utrecht zou de eerste Nederlandse gemeente zijn die een norm hanteert. In het buitenland worden andere, strengere normen toegepast.

Beslispunt

- 2 Om invulling te geven aan deze opgave voor de voorjaarsnota 2020 een plan van aanpak op te stellen dat in ieder geval de volgende sporen bevat met daarbij een kosteninschatting voor investeringen en beheer:
 - afspraken met winkeliers en horecaondernemers over gebruik toiletten
 - het geschikt en (rolstoel)toegankelijk maken van bestaande en nieuwe (openbare) toiletten in gemeentelijke gebouwen en deze open te stellen voor algemeen gebruik
 - opengestelde toiletten in bouwplannen van derden te stimuleren
 - waar andere voorzieningen ontoereikend zijn in de drukke stadsparken/speelplaatsen openbare voorzieningen te realiseren
 - bij evenementen meer aandacht te hebben voor toegankelijkheid en voldoende aanbod voor alle doelgroepen
 - betere bewegwijzering zowel fysiek (bijvoorbeeld bebording) als digitaal (bijvoorbeeld de app Hoge Nood)
 - kansen voor samenwerking en cofinanciering met partners in de stad

Argumenten

- 2.1 Een plan van aanpak maakt duidelijk welke opgave er precies ligt, welke investeringen noodzakelijk zijn en welke fasering mogelijk is.
Er zijn meerdere sporen om te komen tot verbetering van het aanbod aan openbare en toegankelijke toiletvoorzieningen. Utrecht heeft hieraan nog geen structureel budget toegekend, wel zijn incidentele investeringen gedaan. Uit een consultatie blijkt dat andere grote Nederlandse gemeenten inmiddels wel jaarlijkse budgetten in hun begroting hebben opgenomen.
Door intensief met marktpartijen samen te werken kunnen ook mogelijkheden worden onderzocht en kan dekking worden gevonden (voorheen openbare toiletten in het reclamecontract met JCDecaux).

Kanttekening

- 2.1 Breedte van het plan van aanpak kan de resultaatgerichtheid op specifieke onderdelen hinderen.

Beslispunt

- 3 De opgave voor openbare en toegankelijke toiletten te borgen in de ambtelijke organisatie onder de verantwoordelijkheid van de wethouder openbare ruimte.

Argumenten

- 3.1 Openbare toiletten vallen onder meerdere beleidsvelden, waardoor er geen helder overzicht en geen duidelijk aanspreekpunt voor derden is.

De opgave voor openbare en toegankelijke toiletten is nu bij diverse beleidsvelden en gemeentelijke onderdelen belegd. Bij Vergunningverlening als het gaat om evenementen, bij Ruimte als het gaat om nieuwe ontwikkelingen, bij Economische Zaken als het gaat om afspraken met Horeca, het Ondernemersfonds en winkeliers en bij Vastgoed als het gaat om gemeentelijke gebouwen en incidenteel bij Groen als het gaat om voorzieningen in de parken. Daarnaast is het beheer nu op diverse wijzen geregeld zoals door Economische Zaken, Gezondheid (tijdelijke voorzieningen), Stadsbedrijven (deels beheer en onderhoud) etc. Dat vraagt in ieder geval om coördinatie en afstemming. De rollen en taken moeten binnen de gemeentelijke organisatie worden geborgd. Daarnaast moet de opgave bestuurlijk worden ondergebracht bij een verantwoordelijk wethouder.

Kanttekening

- 3.1 Bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden mogelijk anders verdeeld over de organisatie en dat kan weerstand oproepen.

Beslispunt

- 4 De kosten voor het opstellen van het plan van aanpak te dekken door herprioritering binnen de programma's Openbare Ruimte en Groen, Stedelijke Ontwikkeling en Economie.

Argumenten

- 4.1 Utrecht als aantrekkelijke en gastvrije stad, past binnen de Utrechtse ambitie voor een gezonde stad, ook bij groei en verdichting.

Wij willen als Utrecht een aantrekkelijke en gastvrije stad zijn. Dat geldt voor iedereen. Dat past ook in onze ambitie voor een gezonde stad, healthy urban living. Dit is het motto van onze groeiende en verdichtende stad en het beleidsveld openbare en toegankelijke toiletten hoort daar deel van uit te maken. De kosten worden geschat op ca. 50.000 - 150.000 euro. Dit heeft o.a. te maken met de reikwijdte (veel beleidsvelden, organisatieonderdelen en uit te zoeken sporen) en dat er nog maar beperkte kennis uit eerdere projecten is.

Kanttekening

- 4.1 Herprioritering vraagt om keuzes binnen de verschillende programma's die misschien ook urgent en noodzakelijk zijn.

Raadsbesluit

Opgesteld door	Raadsorganen, Graaff, P. de (Petra)
Zaaknummer	0000
Vergadering	Gemeenteraad
Vergaderdatum	20 december 2018
Jaargang en nummer	2018, nr. 116
Portefeuille	Openbare ruimte

Initiatiefvoorstel Utrecht op het gemak

1. Voldoende (rolstoel-) toegankelijke openbare toiletvoorzieningen in Utrecht zowel overdag als 's avonds aan te bieden, dat wil zeggen op drukke plekken binnen 500 meter.
2. Hiertoe voor de voorjaarsnota 2020 een plan van aanpak op te stellen dat in ieder geval de volgende sporen bevat met daarbij een kosteninschatting voor investeringen en beheer:
 - afspraken met winkeliers en horecaondernemers over gebruik toiletten
 - het geschikt en (rolstoel)toegankelijk maken van bestaande en nieuwe (openbare) toiletten in gemeentelijke gebouwen en deze open te stellen voor algemeen gebruik
 - opengestelde toiletten in bouwplannen van derden te stimuleren
 - waar andere voorzieningen ontoereikend zijn in de drukke stadsparken/speelplaatsen openbare voorzieningen te realiseren
 - bij evenementen meer aandacht te hebben voor toegankelijkheid en voldoende aanbod voor alle doelgroepen
 - betere bewegwijzering zowel fysiek (bijvoorbeeld bebording) als digitaal (bijvoorbeeld de app Hoge Nood)
 - kansen voor samenwerking en cofinanciering met partners in de stad
3. De opgave voor openbare en toegankelijke toiletten te borgen in de ambtelijke organisatie onder de verantwoordelijkheid van de wethouder openbare ruimte.
4. De kosten van het opstellen van het plan van aanpak te dekken door herprioritering binnen de programma's Openbare Ruimte en Groen, Stedelijke Ontwikkeling en Economie.

Aldus besloten in de vergadering van de raad, gehouden op

De griffier

De burgemeester

mr. M. van Hall

mr. J.H.C. van Zanen